

38143

Stališče odvetniških in notarskih uradnikov :

k zakonski predlogi o službenem
razmerju trgovskih uslužbencev in
□ □ zasebnih uradnikov. □ □

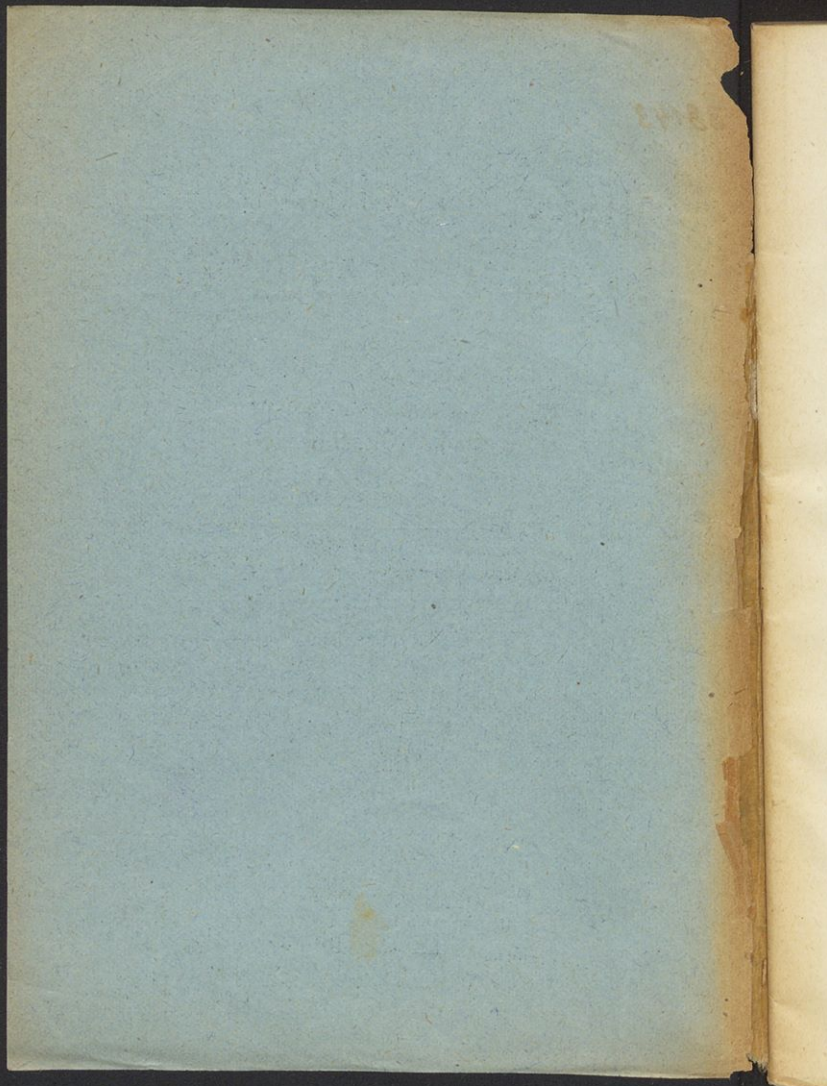
Sestavil časnikarski odsek
„Društva odvetniških in notarskih uradnikov za Kranjsko“
s sedežem v Ljubljani.

V Ljubljani 1908.

Samozaložba. — Natisnila „Učiteljska tiskarna“.

Stališče odvetniških in : notarskih uradnikov :

k zakonski predlogi o službenem
razmerju trgovskih uslužbencev in
zasebnih uradnikov.

Sestavil časnikarski odsek

„Društva odvetniških in notarskih uradnikov za Kranjsko“
s sedežem v Ljubljani.

V Ljubljani 1908.

Samozaložba. — Natisnila „Učiteljska tiskarna“.

Prolog.

Imamo tovariša, ki je polnokrven reprezentant našega stanu. V svoji službi nosi fulminantni naslov „solicitator“ — v resnici pa je toliko, kot „dekle za vse.“ Ta njegova vsestranska natura ga usposoblja, da ni le desna roka svojega šefa, temveč da je v resnici duša pisarne. Njegov gospodar-odvetnik ga uporablja tudi za jako važna dela, katera opravljajo sicer koncipijenti ali celo odvetniki sami. Razume se, da mora imeti ta naš tovariš v glavi več nego otrobi. Če bi primerjali njegovo znanje inteligenci kakega penzijo in ugled vživajočega državnega uradnika, gotovo bi morali iti preko in višje od vsega takozvanega pisarniškega uradništva, bodisi pri sodiščih ali političnih oblastvih. Mož v resnici dela najmanj toliko, kakor kak koncipijent. Kljub tem zmožnostim pa je naš tovariš tudi obenem toliko kot cunja, katero vzame njegov šef v roko poljubno, rahlo ali surovo, v kakršnem razpoloženju se že nahaja. Šefovi pogledi ga zadevajo vedno le od „zgoraj doli“, kakor bi prihajali iz Olimpa po milosti Zenovi. Šef pogleda, šef zagrmí s silnim glasom — naš tovariš zapleše krog njega, kakor list v vetru. Njegova vloga je vloga „možica na vrvi“. Tako ga vidimo sedaj pri sestavljanju važne in obširne tožbe ali pogodbe,

sedaj zopet kot poslušnega aktuarja s peresom v roki ali pri pisalnem stroju, potem kot intervenijenta pri rubežni, mnogokrat pa tudi kot pisarniškega slugo pri ekspediciji. Njegova univerzalnost je vredna vsega občudovanja.

Za vse to delo dobiva naš tovariš mesečno celih 140 K. Ta vsota mu sicer zadošča, da si napolni svoj želodec trikrat na dan in da si odene svoje telesce v čedno raševino. Jako važno vprašanje, kdo bo skrbel zanj za časa njegove onemoglosti, pa ostane še vedno nerešeno in odprta rana. V zadnji uri se je zganila v tem oziru sicer vlada, ali znamenja kažejo, da bo vse to starostno zavarovanje skrpno le za silo in drago plačan podmet in ovsenjak. Za sedaj pa pride v poštev dejstvo, da se bodo našemu tovarišu odtegovali od njegove plače precejšnji mesečni prispevki in da se bo plača na vsak način krčila in krčila.

Zbog tako pičlih in suhih gmotnih sredstev so našemu tovarišu zaprta vsa pota do življenja, vrednega človeka. Niti svojega ognjišča si ne more ustvariti in zato ga vidimo kljub njegovim štirim križem na hrbtu še vedno samca. Ali naj poroči navadno deklo, če ve že naprej, da bo njegov zakon peklo? Ali naj si njegovo srce drzne poželeti njegovi izobrazbi primerne ženske, katere pa niti preživljati ne more? Po vsem tem, kar je pripuščeno slehernemu bitju na zemlji, kar je istiniti ideal življenja, — zamore naš tovariš cediti le sline!

K tem njegovim, skrajno neugodnim pozicijam v človeški družbi pa pride nad vse pereče vprašanje

samostojnosti. Najzanikrnejši obrtniški, najomejenejši trgovski vajenec sme imeti veselo zavest, da bo doba njegovega službovanja le kratka prehodna doba in da bo nekoč gospodar samega sebe — le odvetniški in notarski uradniki, ta uboga para je oropana tega naravnega razvoja človeških bitij. Ako pomislimo na to okoliščino, pridejo nam vedno na misel sibirski jetniki, obsojeni na dosmrtno ječo.

To je mala, a verna slika takozvanega učenega proletarijata, ki ima svoj vrhunec v odvetniških in notarskih uradnikih. Dan za dnevom se ponavlja suženjska služba; kakor stope v mlinu, tako zamolklo in enolično valuje njih življenje. Družba „boljših“ ljudi jih zre vedno le od „zgoraj doli“ in če kdo izmed njih zaide po naključju v njo, čitati so na vseh teh obrazih nevoljna vprašanja: „Kaj pa je tebe treba bilo?“ in pa: „Kje imaš legitimacijo od države, da prideš med nas? Ali si državni uradnik, ali si advokat, ali profesor, — ali imaš denar?“ To so vstopnice v družbo; brez njih te ta družba neusmiljeno iztira, kakor čebele trote, četudi si najdostojnejši človek.

Vsiljuje se nam vprašanje: Kdo je kriv te naše mizerije? Ali leži ta greh na nas samih? Ali smo v resnici najslabejša kasta, sudra, nezmožna pridobiti si obče človeških pravic? Ne tajimo. Mnogo, mnogo leži na nas samih. Sicer se dobro zavedamo, da je potreben za ves gmotni in moralni uspeh v človeški družbi le državni privilegij. Ali mi vemo tudi, da je tudi nam potrebna izobrazba, gre le za to, kakim potom smo prišli do svojega cilja. Po večini je naša pot, pot samo-

izobrazbe v polnoutripajočem in trpkem življenju. Ta pot zahteva celega moža in kdor pride iz tega boja, je trden in krepak. V bistvu gre tedaj le za dve obliki: Za eno v človeški družbi in državi priznано in za drugo, ignorirano od vsega človeštva. Zato se naš stan ne more nikdar povzdigniti in povspeti do zadovoljivega uspeha. Ravnoraditega pa odločno trdimo, da leži večji del krivde na naših šefih. Ti so brezdvomno eden najuglednejših in najuplivnejših stanov v državi. Česa ne dosežejo od države, če hočejo. Oni so samostojni in prosti. Vidimo jih na najvišjih mestih, v državi ali zasebnem življenju. To nam daje misliti in z neodoljivo silo se nam vsiljuje vprašanje: Ako se naši šefi potegujejo za tretje osebe, korporacije, stranke, narod, zakaj se vspricho svoje moči in svojega vpliva že poprej niso zmenili za nas in nam preskrbeli državno zavarovalnico za našo onemoglost, zakaj nam niso segli pod pazduho v marsičem in nas pomagali dvigniti. Ali nismo mi njih delavci, brez katerih niti izhajati ne morejo? Ali jim ne služimo s svojo krvjo lepe novce, srebro in zlato, od katerega pa za nas niti baker ne ostane? Čudno, čudno! Kako že se zovejo vsa tista epitheta ornantia, katerim žrtvuje večina naših šefov na javnih žrtvenikih, ali ne: svobodomiselnost, prostost, človečanstvo, demokracija etc. Ljudstvo, ki poslušаш te prelestne besede iz njih ust, ozri se na nas in pojdi v sé! ...

Razmere v našem stanu so izvanredne in zato rabijo izvanrednih sredstev, da se jih sanira. Navadni delavec ne čuti tega siromaštva tako kot nas eden.

Naši šefi nam podajajo naš vsakdanji kruh, a ta kruh je omrežen s trnjem in osatom.

Čujemo odgovor: „Kako pridemo do tega, da bi vas dvigali v lastno škodo. Pomagajte si sami!“

Prišli smo bo kardinalne točke.

Našo organizacijo paralizira in uničuje zavest, umevanje svoje brezupne eksistence. Tega pri navadnem delavcu ni. Vsakdo izmed nas ima vedno pred očmi, da je brezpraven v človeški družbi in da so njegova tla nestalna, kot morska gladina. Vse to deluje na nas kot strup; zato so naše razmere v resnici zastrupljene. Kljub temu pa ne trdimo, da bi se ne mogli vsaj toliko ojačiti, da bi zamogli pričeti z raznimi represalijami, kakršne vidimo v organizacijah navadnih delavcev. Morda se pokaže celo obup in ta bi skoraj gotovo v svojem dušku divjal in šel dalje od navadnega štrajka. Ali pred vsem nam je treba pribiti, da naše razmerje ni razmerje navadnega delavca, stoječega v boju s polnokrvnim plutokratom, katerega edini namen je, nagromaditi si čim večje gmotno premoženje.

Tega pri nas ni. Naše šefe ne moremo identificirati s tem „žakljem, polnim zlata“, s tem „zlatim teletom“, s tem psevdo-nadčlovekom. Naši šefi so zagovorniki pravice in bojovníki zanjo, imajoči za seboj neštevilne zmage. Ravno radi tega, ker smo inteligentni proletarijat in ker stojimo v službi najinteligentnejšega stanu v državi, ravno to dela izjemo. In ta izjema rabi izjemnih sredstev za saniranje naših razmer. Zato upamo, da bodo naši šefi iz lastnega nagiba popravili krivico, ki nas davi in da ne bodo v naprej več trpeli te mi-

zerije poleg sebe, v svojih pisarnah. Trdno pričakujemo, da bodo svoje lepe devize uresničili najprvo na nas samih, to je, na svojem lastnem telesu!

Ravno sedaj se ponuja ta prilika. Sami hočemo zboljšati svojo mizerijo in zboljšamo jo lahko, ako nas podpirajo pri tem naši šefi, da, zboljšamo jo lahko tudi tedaj, ako samo mirno gledajo šefi naše borenje in se pri tem ne postavijo v vrste naših protivnikov.

I. V mnogih zakonih in naredbah so zajamčene pravice fizičnih delavcev, ki jih ščitijo pred samovoljo delodajalcev. Drugačne so pa razmere pri onih, katerih delo je po večini duševno. Le majhen del od teh ščiti zakon, velika večina pa je brezpravna, brez vsake zaslombe v zakonu. Niti občni državljanski niti trgovski zakon jih ne ščitita; izročeni so na milost in nemilost delodajalcem. Če je ta značajan ali službojemalcem naklonjen, se službojemalcu godi dobro, v nasprotnem slučaju slabo.

Med najbolj brezpravne sloje pa spadajo odvetniški in notarski uradniki. Če prelistamo vse avstrijske zakonike, ne najdemo niti enega zakona, katerega bi mogel odvetniški in notarski uradnik tolmačiti v svojo obrambo.

Morda se najde kdo, ki ugovarja tem našim izvajanjem, češ, da veljajo splošne določbe občnega državljanskega zakonika o mezdnih pogodbah tudi za nas, da nas poleg tega ščiti tudi zakon o bolniških blagajnah, glede katerega pa pribijemo dejstvo, da ga je moralo uveljaviti za naš stan šele upravno sodišče, in da poleg tega stopi z letom 1909 za nas tudi v veljavo zakon o starostnem zavarovanju.

To bi pa tudi bilo vse, kar bi se nam moglo oporekati. Ako pa upoštevamo, da nas vlada ni sprejela v omenjeni zavarovalni zakon radi naklonjenosti do nas, marveč veliko bolj raditega, ker hoče kolikor mogoče denarnih virov, da razbremeni sebe za tistih 100.000 K, do katerega zneska se je zavezala prispevati za upravne troške te za nas jako drage zavarovalnice, to pa posebno radi tega, ker so naši šefi v „takem položaju, da lahko izpolnijo naložena jim bremena“, potem tudi vsak lahko na mah uvidi, da vse te zaščite ne pomenjajo veliko.

Tako ščitijo naš stan avstrijski zakoni. Poglejmo pa, ali se ni že zahtevalo, da se nam dá večje zaslombe v zakonu. Deset let že segajo nazaj prve zahteve po zaslombi našega stanu z zakonskimi določbami. Vedno drezanje in trkanje je odprlo tudi vladi oči, da je priznala nadaljno nevzdržljivo brezpravnost duševnih službojemalcev in po dolgem, dolgem odlašanju je poskusila l. 1901. prvokrat tako reformo zakona, katero je pa morala takoj umakniti radi velikanske nezrelosti. Sedem egiptovskih suhih let je sledilo, in ker so državni poslanci dr. Ellenbogen in tovariši v juliju 1907 predložili poslanski zbornici zakonski načrt, kateri ureja službeno razmerje duševnih službojemalcev, to je posebno trgovskih uslužbencev in odvetniških in notarskih uradnikov, je vlada hotela prikriti to brezplodno dobo in zato predložila kmalu na to tudi poslanski zbornici zakonsko predlogo, katera se odlikuje po pomanjkljivostih in katera nam posebno z ozirom na njene nagibe potrjuje znano vladno nekonsekventnost.

Ta vladna zakonska predloga ima na glavi pečat: „Zakon trgovskih uslužbencev in drugih službojemalcev v enakih službah.“ Že v tem naslovu samem tiči avstrijski vladi prirojena nejasnost in prepričani smo, da bi moralo to nejasnost razjašnjevati upravno sodišče, ako poslanska zbornica ne reši vlade te blamaže.

Priznati pa moramo, da je vodila slavno vlado pri tej zakonski predlogi lepa misel, katero nam sama še lepše poda v svojih nagibih. V glavnih potezih navajamo te nagibe, ki se glasé nekako sledeče:

„Dočim so prišli preje v poštev kot trgovski pomočniki le mladi, neoženjeni možje, ki so smatrali pomočniško razmerje za prehodno, je danes to razmerje večini življenski poklič in ne daje samo njim, marveč tudi njihovim družinam edini dohodek. To razmotrivanje, ki je bilo v prejšnjem zasedanju povod za starostno zavarovanje zasebnih uslužbencev, je tudi povod za to, da se reformira zasebnopravno razmerje med delodajalci in delojemalci v tem smislu, da postane socialno stališče trgovskih pomočnikov kolikor mogoče zavarovano . . . Zakon pa naj ščiti tudi podobne stanove, kateri še **nimajo** v zakonu dosedaj zaslombe. To geslo je izvedla vlada že pri zavarovalnem zakonu, **še bolj** pa naj pride to do veljave v predležečem zakonu. Vendar pa se mora zakon utesniti na uslužbence onih delodajalcev, ki morejo zadostiti po zakonu naloženim bremenom, in pa na one delojemalce, katerih delo je kvalifikovano in zahteva

večinoma predštudije, vsled česar se jih naj posebno upošteva.“

V eni sapi pa navaja vlada v § 2. navedene zakonske predloge sledeče osebe, katere naj štiti ta zakon:

1. trgovske uslužbence,
2. uslužbence v onih podjetjih, za katere velja obrtni red,
3. uslužbence kreditnih zavodov, hranilnic, posojilnic, zastavljalnic, preskrbovalnih, rentnih in zavarovalnih zavodov vseh vrst,
4. uslužbence pri upravah periodičnih listov.

V zavarovalnem zakonu pa pravi vlada, da spadajo pod ta zakon vsi uradniki in one osebe, katerih delo je izključno ali po večini duševno delo.

Vlada nas torej ni sprejela v zakonsko predlogo glede ureditve službenega razmerja, in zato po pravici trdimo, da nas smatra vlada za one državljane, kateri naj plačujejo samo ogromne zavarovalne prispevke, katerim pa ne privošči niti drobtinice pravic, vsakdo pa tudi lahko uvidi iz spredaj navedenih vladnih nagibov, kako nekonsekventno postopa. Vlada je pa tudi uvidela sama to nekonsekvenco in jo hoče ublažiti z izgovorom, da naj bi bil ta zakon integrirajoči del trgovskega zakona, kar se nam zdi naravnost smešno, kajti, ali ni mar vseeno, če je človek postavljen na cesto s praznim želodcem, ali spada ta lakota pod trgovski zakon ali ne?!

Poslanska zbornica bo morala pokazati menda zopet enkrat vladi, da se je treba v prvi vrsti

ozirati na socialno bedo in se šele potem prepirati, kdo spada pod trgovski zakon, in mi stavimo vse nade v celo zbornico, osobito pa v naše poslance, da to store uprav pri zakonski predlogi glede ureditve službenega razmerja, kajti vlada se po našem mnenju noče zavedati, da smo v XX. stoletju, v dobi socialnega razvoja, v dobi socialnih reform. To pa pri naši vladi ni nič čudnega, če pomislimo, koliko je treba truda, dela in prepira, predno ona ponudi svojo pomoč onemu, ki je je krvavo potreben.

Od naše strani se je vedno drezalo, opozarjalo, prosilo, toda dosedaj ni pomagala nobena naša prošnja, raz vladne mize ni padla nobena drobtinica za nas, če tudi so nas podpirali pri tem državni poslanci in so tudi precej storili za nas.

Vse trkanje je bilo zaman, vladna vrata so se nam zapirala in se nam še zapirajo. Zato je pa naše trkanje sedaj, ko imamo ljudski parlament pred seboj, zastopnike iz ljudstva samega, še glasnejše, ker smo trdno prepričani, da nas naši zastopniki razumevajo, da razumevajo naše težnje in socialne zahteve sedanje dobe.

S tem storimo le svojo dolžnost, da nam ne bodo očitale poznejše generacije, da je veliki trenotek našel ravno v naših vrstah majhne in nepripravljene ljudi.

II. Avstrijska vlada je dosedaj še jako malo storila na socijalnopolitičnem polju in še to malo se je omejilo pri uslužbencih, ki zavzemajo drugače v družabnem življenju ugledno stališče, le na nekatere določbe

trgovskega zakona glede ureditve službenega razmerja trgovskih uslužbencev in na nekatere določbe obrtnega reda, iz katerih določb je pa izključila domala vse duševne delavce. Vlada je uvidela, da te zakonske določbe sedaj ne zadoščajo več. Mi pa trdimo, da te določbe sploh nikdar niso zadoščale, niti pri tedajnih razmerah ne. Vzrok za to moramo iskati v tem, da so te določbe sprejeli in odobrili ljudje, ki so hoteli dati nekoliko pravic drugim slojem, nikakor pa ne svojim lastnim, najožjim krogom, svojemu lastnemu uradništvu. Ako je prišla vlada do prepričanja, da te določbe ne zadoščajo več za one kroge, za katere so namenjene, koliko bolj bi morala uvideti, da potrebujejo postavnega varstva v še večji meri oni krogi, ki so bili dosedaj sploh brez njega. Pač, vlada je videla tudi te kroge in sprejela jih je — toda le nekatere — v to zakonsko predlogo. Nas pa ni sprejela, popolnoma se je prezrl naš stan v tej zakonski predlogi, kajti ne najdemo ga niti med onimi, za katere naj bi veljale te zakonske določbe, niti med onimi, za katere ne veljajo.

Da nas ni sprejela v ta zakon, izhaja iz zakonske predloge same, da bi nas pa morala sprejeti, to izhaja iz njenih lastnih nagibov k zakonski predlogi, iz nagibov, katere smo že spredaj navedli. Ako pretresemo in pretehtamo te nagibe točko za točko, uvidimo, da so kakor nalašč ustvarjeni za naš stan.

Vlada trdi v svojih nagibih, da je treba ščititi trgovske uslužbence posebno radi tega, ker pri današnjih razmerah postanejo težko kedaj samostojni.

Pri trgovskih uslužbencih to ni popolnoma izključeno, vsak izmed njih se še lahko povspne do službodajalca, vsaj pa do samostojnosti. Vprašamo pa, kedaj postane odvetniški ali notarski uradnik samostojen? Nikdar in nikoli! Ako se mu zaželi samostojnosti, si mora izbrati drug poklic ali pa dokončati srednje šole, po- hiteti na vseučilišče, dovršiti državne izpite in doseči doktorsko diplomo.

Zakaj nas torej ni sprejela vlada v ta zakon? Sama priznava na istem mestu, da ne zadostujejo pred- pisi občnega državljanskega zakona glede službenega razmerja, sama navaja, da hoče ščititi s tem zakonom tudi druge dosedaj brezpravne stanove, in vendar se nam dozdevajo vse te vladne navedbe kot sladkanje, ki kljub nadaljnemu prikupovanju kaže, kako plitvo je njeno umevanje za socialno-politične probleme, kajti že izpočetka smo omenili, da smo mi odvetniški in notarski uradniki najbolj brezpraven stan srečne Avstrije. Da pa zadostno ukrepimo to svojo trditev, se moramo pomuditi nekoliko dalje pri njej.

Zakonske določbe, na katere se moremo sklice- vati v najboljšem slučaju, so splošnega značaja in se na nje lažje sklicuje delavec, ki tolče kamen na cesti, kakor pa mi. Mezdne pogodbe, o katerih govori občni državljanski zakon, so pogodbe med osebami, ki so medsebojno neodvisne. Postava se pri teh do- ločbah ne ozira na odvisnega delavca; takrat je videla pred seboj le kolikor toliko neodvisnega moža. Da smo pa mi odvisni, o tem izgubljati nadaljne besede bi bilo škoda. Kar se pa tiče pravih službenih pogodb,

se sklicuje občni državljanski zakon vedno le na politične naredbe; kjer je le količkanj govora o razmerju med službodajalci in službojemalci, naj se uredi to političnim potom. Zato je pa tudi zadnji delavec glede službenega razmerja mnogo na boljšem kakor mi, ker mu je preskrbela minimalni zaslužek, delavni čas, nedeljski počitek, odpovedno dobo in še mnogo drugega organizacija, katero so smatrali doslej sami v sebe zaljubljeni duševni delavci za nepotrebno. Zato pa tudi že živimo nad petdeset let brezpravni in teptani in nimamo niti tiste pičice pravic, katero nudi trgovskim uslužbencem trgovski zakon in obrtniškimi nastavljenecem obrtni red; nad petdeset let že živimo to obupno, negotovo stanje in pričakujemo naredb, ki naj bi nam dale vsaj nekoliko zaščite in zaslombe v našem borbem, teptanem in brezpravnem življenju. In sedaj, ko je čas, da se napravi konec naši brezpravnosti, nas hoče vlada vnovič ubiti in uničiti, a dobro se zavedajoč krivice, s katero nas tepe in biča, nam obljublja, da uredi naše službeno razmerje s posebnimi naredbami. Mi smo že siti praznih obljub in zato ji ne zaupamo več! Nad petdeset let nas je varala, in ako se nas ne sprejme sedaj v ta zakon, pri svoji najboljši volji ne pridemo do drugega zaključka in prepričanja, da ostanemo ravno tako še nadaljnjih petdeset let brezpravni, izročeni na milost in nemilost svojim šefom, kajti le poglejmo, kake so naše službene razmere! „Službena pogodba je šef!“, to je najboljši karakteristikon za naše razmere. Ako se šefu poljubi, dobimo našemu delu primerno plačo,

dobimo nedeljski počitek, dobimo še celo dopust, ako se pa njemu zopet zljubi, nas plača tako, da ne moremo niti živeti niti umreti, ako se njemu zljubi, moramo delati pozno v noč, tudi po dvanajst do petnajst ur na dan, ako se njemu zljubi, smo tudi že jutri na cesti brez službe. Gmotni položaj in službeno razmerje odvetniškega in notarskega uradnika sta odvisna od značaja in socialnega naziranja posameznih šefov, kratko in malo, za odvetniške in notarske uradnike je v prepirih, izvirajočih iz službenega razmerja šef prva in zadnja inštanca, posebno še, ako se vpoštevava, da bi v slučaju sodnijske ugotovitve propadel gotovo uradnik, ako se mu že ne gode naravnost v nebo kričeče in maščevanja zahtevajoče krivice.

Ali ni to že višek brezpravnosti in ali ni morda vlada te nakopičene brezpravnosti ravno vsled tega prezrla, kajti kljub njenemu zatrjevanju, da hoče ščititi s tem zakonom dosedaj brezpravne stanove, navaja v paragrafu 2. zakonske predloge poklice, kateri so ali po trgovskem zakonu ali po obrtnem redu ali pa po določenih dotičnih zakonodah in podjetij že kolikortoliko prišli do pravic in gotovega sistema glede službenega razmerja.

Člen V. razglasilnega patenta k obrtnemu zakonu z dne 20./XII 1859, drž. zak. št. 227, navaja izrecno vse poklice in podjetja, za katere ne veljajo določbe obrtnega reda in dostavlja izrecno, da se bodo zadeve teh stanov obravnavale po posebnih predpisih. Med izločene spadamo tudi mi. Izšel je odvetniški, izšel je notarski red, ki obravnavata pravice odvetnikov in no-

tarjev, niti duha niti sluha pa ni v teh naredbah o kakih pravicah njihovih službojemalcev. Iz obrtnega reda so nas izključili, v nove, poznejše naredbe pa nas tudi niso sprejeli. Iz obrtnega zakona so bili ravnotako izključeni bančni, posojilnični in hranilnični uradniki, uradniki zastavljalnic, zavarovalnic, preskrbovalnih in rentnih zavodov in uradniki pri upravah in prodajah perijodičnih listov. Ako je vlada uvidela pri njih potrebo, da se sprejmejo v nov zakon, zakaj noče uvideti te potrebe pri nas? Smo li mi manj vredni, moramo li biti mi bolj, popolnoma brezpravni, ali ne potrebujemo vsekakor večje zaščite in zaslombe, ker imamo sebi nasproti kot svoje službodajalce osebe z vsemi človeškimi strastmi in slabostmi, osebe, ki po večini že radi tradicije in vzgoje izkoriščajo naše moči do mozga, da zadoste svoji sebičnosti, ali ne potrebujemo mi, ki imamo take službodajalce, večje zaslombe kakor oni, ki imajo kot službodajalce korporacije, zavode, društva itd., torej skupine oseb, kjer se večinoma poizgube, vsaj pa omilijo slučajni izbruhi človeških strasti, ki imajo pa poleg tega tudi že v zavodu samem kolikor toliko urejeno službeno razmerje po društvenih pravilih, dočim je pri nas -- kakor rečeno -- šef prva in zadnja inštanca?

Ponosno omenja vlada v svojih nagibih, da jo je že v prejšnjem zasedanju vodila le socialna skrb za zasebne uradnike in uslužbence, da je predložila zavarovalni zakon za starost in onemoglost, ki naj varuje prizadete kroge za časa starosti in onemoglosti; tudi pri tej zakonski predlogi jo je vodila ta skrb,

nadaljevati hoče započeto delo in jim urediti tudi službeno razmerje, da jim tako zagotovi po možnosti njihovo stališče. Vprašanje je le, ali je vodila vlado pri tej zakonski predlogi le socialna skrb? Ako bi bili sprejeti v to zakonsko predlogo vsi prizadeti krogi, bi morda prišli pri dobri volji do prepričanja, da je res tako. Ker je pa prezrla pri svojem „socialnem“ delu naš socialne pomoči najbolj potreben stan, moramo kratko in malo dvomiti nad njeno dobro voljo in smelo trdimo, da se je porodil ta socialni nestvor vladne predloge le iz strahu in zavisti pred zakonskim načrtom dra. Ellenbogna in tovarišev, ki ureja službeno razmerje duševnih delavcev. Ako je imela vlada za nas tako skrb o priliki dragega penzijskega zavarovanja, zakaj nas ni videla tukaj? Svoje mnenje smo povedali že uvodoma. Vlada se gotovo boji, da bi imeli za nas veljavo še kaki drugi zakoni nego davčni in nas smatra torej samo za dobre davkoplačevalce, ki smejo biti deležni državljanskih pravic samo z velikimi direktnimi in indirektnimi doki.

Da pa se zavaruje vlada „proti morebitnemu očitju, da je preveč omejila krog onih, katere naj štiti njena predloga, pravi v svojih nagibih, da je morala utesniti ta zakon le na one delodajalce, ki tudi gmotno zmorejo s tem zakonom določena pravna varstva (Schutzbestimmungen) (n. pr. plačo med dopustom, za časa bolezni, orožnih vaj, odpovedi itd.) in pa na one delojemalce, katerih delo je kvalifikovano in zahteva večinoma gotovo predizobrazbo.

Če vpoštevamo te nagibe, nam je popolnoma neumljivo, kako je mogla vlada prezreti naš stan. Ničev bi bil ugovor, da bi ne bili naši šefi gospodarsko dovolj utrjeni in da bi ne mogli prenašati bremen, katera bi jim nastala vsled tega zakona in bi se šefi prav laskavo zahvalili vladi, ako bi jim v tem oziru niti toliko ne zaupala kot zadnjemu trgovcu na deželi. Saj vladna statistika sama navaja, da so avstrijski odvetniki in notarji obdačeni poprečno za 7800 K na osebno dohodninskem davku. Po pravici pa tudi lahko vprašamo, ali nimamo mi zadostne predizobrazbe, ali ni naše delo dovolj kvalifikovano, v mnogih slučajih še bolj kvalifikovano kakor ono trgovskih uslužbencev. Člani našega stanu ne vodijo samo knjig, ne dopisujejo samo, nam je poleg tega še treba precejšnjega juridičnega znanja, v marsikaterih važnih zadevah moramo zastopati šefe in naše delo je po večini duševno delo. Kdo zastopa tedaj šefa, kadar je ta odsoten iz pisarne, pri razpravah? Kdo obravnava tedaj s strankami? Ali ne uradnik, ker šef za ta čas gotovo ne zapre pisarne. Kdo vodi tedaj pisarno, kadar odide šef za več tednov v letovišče? Ali ne zopet uradnik? In ako šef zaupa toliko svojemu uradniku, da ga pooblasti za namestnika v pisarni, da mu prepušča vodstvo cele pisarne, ali ne da s tem šef sam najboljše spričevalo svojemu uradniku glede njegove zmožnosti.

Ponovno torej trdimo, da bi nas vlada morala sprejeti v to zakonsko predlogo tudi za slučaj, ako bi se ozirali samo na njene lastne nagibe, na njeno ozkosrčnost glede sprejetja v to zakonsko predlogo.

Pretresli smo vse nagibe, ki so vodili po njeni lastni izjavi vlado, ko je stopila pred poslansko zbornico s to zakonsko predlogo. Dokazali smo, da nima vlada niti enega tehtnega vzroka, vsled katerega naj bi se odvetniški in notarski uradniki ne sprejeli v zakon, dokazali smo pa tudi, da ni niti enega stavka v vseh vladnih nagibih, ki bi se ne mogel uveljaviti v isti meri kakor za trgovske uslužbenke tudi za odvetniške in notarske uradnike, nasprotno, da veljajo isti za naš stan v še večji meri, kajti dokazali smo, da nimamo upanja, sploh kedaj se povzpeti do samostojnosti, da smo **najbolj** brezpraven stan, da smo kvalifikovani duševni delavci, katerih šefi so tudi gospodarsko zmožni.

Vlada je tudi sama o danih pogojih za sprejem v zakonsko predlogo pri našem stanu prepričana, kajti, dočim navaja glede drugih stanov vzroke, zakaj jih ni sprejela, ne omenja niti z besedico našega stanu, kakor bi ga sploh na svetu ne bilo.

Če pa obljublja vlada dobro se zavedajoč svoje storjene krivice v nadaljnjih izvajanjih, da bode izdelala glede onih stanov, ki se ne nahajajo v tem zakonu, posebno predlogo, s katero naj se splošno spremene določila občnega državljanskega zakona o službenem pravu v smislu te zakonske predloge, je to samo šepav poskus, prikriti svojo nekonsekventnost in ne bode nikdo tem obljubam pripisoval kake važnosti, najmanj pa mi, katerih mnenje o celi predlogi je, da se je hotela slavna vlada pokazati zopet enkrat socialno, da je pa pri tem pokazala, kako malo je še socialna.

Ako hoče biti kdo res socialen, se ne sme pustiti vplivati pri svojem socialnem delu od koristi posameznih slojev, ampak mora imeti vedno pred seboj celokupnost, česar pa vlada pri zakonski predlogi o ureditvi službenega razmerja duševnih delavcev ni imela, ker bodimo odkritosrčni in govorimo jasno! — bala se je naših službodajalcev prej in boji se jih še sedaj. Bala se je staviti odvetnike in notarje ob stran trgovcev in vzroki, ki so veljali svoj čas, da ni prišel naš stan pod določbe obrtnega zakona, so merodajni za našo vlado še danes.

Ako si pa ogledamo natančno te vzroke, vsled katerih je imela vlada poseben rešpekt pred notarji in odvetniki v primeri s trgovci, najdemo, da so ničevi. Saj jih vlada tudi ne pozna povsod, ker skupine trgovcev in skupine odvetnikov in notarjev morajo plačevati iste davke in morajo naši šefi istotako plačevati pridobninski in dohodninski davek kakor drugi obrtniki. Tudi sicer izgubavata odvetništvo in notarijat v današnjem socialnem času vedno bolj bistvo onega idealnega poklica, kot katerega so ju smatrali nekdaj, in posebno v večjih mestih, deloma pa tudi že pri nas, so se začeli posluževati šefi različnih konkurenčnih sredstev in gotovo je, da se bode to v prihodnje vsled vednega naraščanja stanu še bolj godilo. Da je to istina, začeli so že uvidevati šefi in dunajski odvetnik in državni poslanec dr. Ofner je na shodu naših dunajskih stanovskih tovarišev se izjavil, da ne priznava vzroka, katerega je vporabila vlada za našo izločitev iz zakonske predloge in da se bode tudi potegoval za

to, da se tudi odvetniški in notarski uradniki, sploh nastavljenici pri vseh podjetjih, ki se vodijo kot obrt, uvrstijo v zakon.

In ako se že dr. Ofner in z njim tudi drugi naši socialnonapredni šefi, ki so edini kompetentni soditi o svojem stanu, postavijo na edino pravo stališče, kateremu stališču se bodo morali prej ali slej prikloniti tudi drugi, četudi reakcionarni šefi, si je vlada s svojimi tesnosrčnimi nazori izdala le pravi testimonium paupertatis za svoje socialno naziranje in umevanje, čemur se pa pri avstrijskih razmerah navsezadnje ni toliko čuditi.

Da se pa popravi poskus zanikanja cele uradniške skupine, je to v prvi vrsti dolžnost naših šefov samih in njihovih korporacij, odvetniških in notarskih zbornic, ako hočejo biti res socialno napredni. Uvideti bi morale, da se bode kvaliteta našega stanu izboljšala le tedaj, ako se bode izboljšal naš socialni in materijelni položaj. Ako bi stremele odvetniške in notarske zbornice in njih člani za tem, da dobe stalno uradništvo, bi morale že pred desetimi leti, ko se je prvič predložil od strani socialnodemokratskih državnih poslancev zbornici zakonski načrt, ki ureja naše službeno razmerje, se ogrevati za ta načrt in delovati na to, da se nas tudi sprejme v ta zakon. To pa se ni zgodilo niti tedaj, niti sedaj po desetih letih, ko je zopet dana prilika za to, ko so postala socialnopolitična vprašanja še bolj pereča kot pred desetimi leti. Nikomur nočemo predbacivati, kratko in malo le trdimo, da z vlado vred tudi velika večina izobraženih državljanov ne umeva

ali noče umevati socialnega toka današnje dobe, da se od premnogih strani socialnopolitični problemi ne zasledujejo z nikakim zanimanjem, da bo pa posledica tega, še globočejši prepad kakor pa je ta, kateri nam že sedaj reži nasproti.

Ako bodo vsi stanovi po zakonu ščiteni, samo odvetniški in notarski uradniki ne, kdo pa bo potem še hotel se posvetiti temu stanu? Še tisti nerad, ki bo prisiljen si iskati v teh vrstah službe za toliko časa, da jo najde drugod. Ali bo tedaj mogoče govoriti o zmožnih in delavnih odvetniških in notarskih uradnikih, ki bodo imeli tudi veselje in ljubezen do dela in stanu?

Vsak mora uvideti, kam pelje ta pot, in zato je naše mnenje, da bi morale odvetniške in notarske zbornice prve pokazati vladi, da se ne strinjajo več z njenimi srednjeveškimi nazori, zahtevati bi morale, da se sprejme tudi njihovo uradništvo v zakon, da pa tega ne bodo storile, o tem smo prav trdno prepričani.

Zato se pa obračamo mi odvetniški in notarski uradniki do naših, od ljudstva izvoljenih poslancev, v katere stavimo vse zaupanje, obračamo se do njih s prošnjo in pozivom, naj blagovolijo pri glasovanju o tej zakonski predlogi glasovati enoglasno in ne oziraje se na naše šefe, da se mora v zakon o ureditvi službenega razmerja duševnih delavcev sprejeti doslej najbolj brezpraven stan — stan odvetniških in notarskih uradnikov.

III. Avstrijsko odvetniško in notarsko uradništvo si je po svojih korporacijah močno prizadevalo in si še prizadeva, da samo izpopolni pri zakonski predlogi o

službenem razmerju trgovskih uslužbencev in zasebnih uradnikov to, kar je vlada prezrla in pozabila, namreč da se poleg že navedenih od vlade v zakonsko predlogo sprejetih stanov sprejmejo tudi drugi stanovi in med njimi tudi naš stan v predlogo. Od merodajnih oseb se je dobilo že zagotovilo, da se popravi to vladno preziranje in radi tega pričakujemo in upamo, da sprejme že pododsek narodnogospodarskega odseka poslanske zbornice tudi naš stan v zakonsko predlogo. Ako bi se proti pričakovanju to ne zgodilo, pa izpopolni to gotovo narodnogospodarski odsek, tako da se bo v poslanski zbornici glasovalo edino le še za in proti predlogi. V tem oziru je tudi slovensko odvetniško in notarsko uradništvo storilo, kar mu je bilo mogoče, in bo še storilo; vsa stanovska društva in skupine v slovenskih pokrajinah so namreč sporazumno z drugimi stanovskimi društvi v Avstriji poslala na državni zbor peticije, v katerih se prosi, naj se sprejme tudi odvetniško in notarsko uradništvo v navedeno zakonsko predlogo.

Peticija pa se ni glasila samo, naj se odvetniško in notarsko uradništvo sprejme v to zakonsko predlogo, marveč naj se zakonska predloga tudi izpopolni in spremeni v smislu dodatnih in spremenjevalnih predlogov, kateri so se predložili od naše strani in sporazumno z drugimi interesiranimi stanovi narodnogospodarskemu odseku poslanske zbornice.

K temu koraku smo bili opravičeni in to sledi že iz naših sedanjih izvajanj. Že iz početka smo ome-

nili, da vladna zakonska predloga kot taka nikakor ne odgovarja današnjim razmeram in da je treba še mnogo izprememb in dodatkov, ako hoče biti končno sankcionirani zakon tak, da bo odgovarjal vsaj deloma socialnemu toku in težnjam, v katerih živimo dandanes.

Da pa nam kdo ne ugovarja, zakaj se potegujemo za sprejem v zakon, kateri ne odgovarja povsem današnjim razmeram in kateri bi v najhujšem slučaju bil lahko sprejet samo s to izpremembo, da bi veljal za več stanov, kakor je bil prvotno namenjen, moramo izjaviti na prvem mestu, da nam je pri brezpravnosti našega stanu največ na tem, da smo končno vendar enkrat vsaj deloma po zakonu ščiteni, in da bi se potegovali radi tega za sprejem našega stanu v ta zakon tudi v slučaju, ako bi bila zakonska predloga še slabša, kajti mi ne damo prav nič na vladne obljube — zakaj, smo že omenili — in naj vlada še toliko obljublja, da bo izdelala in predložila za one stauove, ki se še ne nahajajo v tem zakonskem načrtu, posebne predloge, katere bi bile, ako bi se tudi uresničile v doglednem času, posebno za naš stan gotovo kar najslabše z ozirom na veliki vpliv, katerega so imeli doslej naši šefi ravno v tej zadevi na zakonodajstvo. V tem naziranju nas podpirajo posebno slabe skušnje, katere bazirajo na tem vplivu.

Da pa uvidijo naši tovariši, v koliko bi nas ščitil po vladi predloženi zakonski načrt, navajamo prav na kratko njegovo vsebino. Kakor že rečeno, nudi ta načrt nekaj, ne pa vsega. Na katere stanove se je omejila vlada pri tej zakonski predlogi, smo že

omenili; dodati nam je torej samo v glavnih potezah, kako jih hoče ščititi s to predlogo.

§ 7. zakonskega načrta navaja, da sme zahtevati uslužbenec šesttedensko plačo, ako zboli ali ponesreči, izvzemši tedaj, ako se je to zgodilo namenoma ali vsled velike malomarnosti. Službodajalec pa sme odtegniti za časa bolezni od plače oni del bolniščine, kateri odgovarja po njem vplačanem prispevku v bolniško blagajno. Bolezen ni vzrok za odpoved. Ako uslužbenec izpolnjuje vojaške dolžnosti do najdalje osmih tednov, dobi za štiri tedne plačo, ako je bil že nepretrgoma šest mesecev v službi.

§ 12. pravi, da ima uslužbenec pravico do desetdnevnega dopusta, ako je bil že šest mesecev nepretrgoma v službi; bolezni, nesreče, zadostitev vojaškim obveznostim se ne vštevajo v dopust; za časa dopusta se obdrži polna plača.

§ 13. zahteva od službodajalcev zdravju primerne prostore in pri uporabi nedoletnih in ženskega osebja posebne ozire na starost, spol in nravnost.

§ 14. govori o največ enomesečni poskušnji, v katerem času se službeno razmerje vedno lahko brez odpovedi razveljavi.

§ 15. pravi, da je odpovedna doba šesttedenska za vsako koledarsko četrtletje; vendar pa se dogovorno lahko skrči odpovedna doba za najmanj na en mesec, mora pa biti pri obeh kontrahentih enaka in se mora službeno razmerje končati z zadnjim dnem meseca.

§ 17. določa, da sme uslužbenec zahtevati za časa odpovedne dobe ob delavnikih za iskanje službe prostega časa do največ enega dne vsakih štirinajst dni.

§ 19. in 20. govorita o razlogih, iz katerih smeta službodajalec in uslužbenec razveljaviti predčasno službeno razmerje.

§ 28. odpravlja konkurenčno klavzulo za uslužbenca, ki nimajo nad 3000 K letne plače.

§ 30. govori o izdajanju pričeval.

Vse nadaljne določbe zakonske predloge pa izhajajo iz doslej navedenih in se spuščajo le v nadaljne podrobnosti, katerih pa radi obsežnosti ne navajamo natančneje.

To je kratka vsebina vladne zakonske predloge, in že iz tega razvidi vsakdo, da ima ta načrt svoje dobre strani in da moramo že vsled teh zahtevati kot doslej brezpraven stan, da se nas sprejme vanj.

Ako pa zakonsko predlogo samo natančneje pregledamo, uvidimo, da vlada pri svojih podrobnostih ni le zašla v pomanjkljivosti, ampak, da je sprejela celo nam škodljive določbe, vsled česar smatramo za potrebno, da se zakonske določbe primerno izpopolne in današnji dobi primerno izpremene.

Kakor že uvodoma navedeno, se nikakor ne strinjamo s tem, da se utesni ta zakon na stanove, katere navaja vlada v predlogi, in zato zahtevamo, da se poleg našega stanu sprejmejo v ta zakonski načrt tudi ostali duševni delavci po geslu, katerega je začrtala vlada sama pri zavarovalnem zakona.

Nikakor se ne moremo zadovoljiti s tem, da po paragrafu 7. izključuje „velika malomarnost“ pravico do šesttedenske plače v slučaju bolezni ali nesreče. Pojem velike malomarnosti je namreč popolnoma subjektivnega značaja in vsled sugestije, kateri je človeštvo podvrženo, velja čestokrat muha za slona. Zato je tudi „velika malomarnost“ popolnoma odveč v zakonu, ker že izraz „namenoma“ pravi dovolj.

Kaj tesnosrčna je vlada tudi pri paragrafu 7. zakonske predloge, ker dovoljuje službodajalcu, da sme odtegniti od plače na njegove prispevke v bolniško blagajno odpadajoči del bolniščine. S to določbo si je vlada dala jako čudno izpričevalo, glede katerega ne vemo, ali naj ga pripisujemo ali njeni nevednosti ali njeni krutosti ali obema skupaj. Vsled prisilnega zavarovanja plačujejo res formalno službodajalci dve tretjini in uslužbenec eno tretjino prispevkov v bolniško blagajno, faktično pa plačuje vse tri tretjine uslužbenec, ker tvori ta prispevek pri našem poklicu bodisi vsled izrecnega dogovora bodisi vsled običaja del plače, kar je pa tudi pri drugih duševnih delavcih splošno v navadi. Upravičena je torej naša zahteva, da dobi uslužbenec celo bolniščino, kajti uslužbenec je že z boleznijo ali nesrečo in z njima združenimi višjimi stroški dovolj tepen, in ni imela vlada nikakega povoda po njenem lastnem priznanju gospodarsko zmožne službodajalce obogatiti na stroške uslužbencev.

Po vladni predlogi ima uslužbenec pravico do štiritedenske plače, ako je bil že šest mesecev v službi

in mora do najdalje osem tednov izpolnjevati vojaške dolžnosti. Vlada nas je torej videla tukaj samo kot vojake, prezrla in pozabila je družinske dolžnosti in dolžnosti, katere nam drugače nalaga v socialnem življenju državljanstvo. Kaj pa tedaj, ako se pripeti nesreča v rodbini? Kako takrat, kadar izvršujejo svojo volilno pravico za zadruge, bolniško blagajno, zavarovalnico itd. in takrat, kadar izvršujemo mandate v teh institucijah? In kako pri volitvah v državni, deželni zbor in občinski zastop? Ali naj takrat službodajalec vračuna zamujeni čas službojemalcu in ga odtegne od plače? To so pomanjkljivosti vladne predloge in te je treba na vsak način izpopolniti v tem oziru, da imamo pravico do plače tudi za čas izvrševanja gori navedenih dolžnosti.

Kako velikega pomena je ravno pri duševnih delavcih vsakoletni dopust, to uvidi vsakdo, najbolje pa oni, ki je že sam hodil na dopust, kajti dopust je čas, v katerem si nabere uslužbenec novih moči, da potem tem lažje in čvrsteje dela. Popolnoma naravno je, da pešajo pri človeku leto za letom moči, in da je vsled tega treba krepila, ako se hoče vzdržati na površju. Ni nam na tem, da bi razmotrivali na tem mestu, ali so dobivali odvetniški in notarski uradniki doslej dopust, pribijemo samo dejstva, da se najdejo šefi, ki dajejo dopust vsem uradnikom, pa tudi taki, ki dovolijo dopust samo posameznim svojim uradnikom, konstatiramo pa tudi, da se dobe med našimi vrstami uradniki, ki so že po

deset do dvajset let v eni in isti službi, ki pa niso šli še niti za en dan na dopust. Kako izmozgan in izčrpan je sčasoma tak uradnik, vedo šefi sami, vemo i mi, dotičnik pa zastonj ugiblje, zakaj tako hitro gineva in hira. Zato pa tudi dopust nikakor ni v škodo šefom, marveč preje v korist, kajti oni čas, v katerem je bil uslužbenec na dopustu, ta sam zjednači s tem, da spočit hitreje in uspešneje dela, in zato večina šefov tudi ni sovražna dopustu.

Vlada je vpoštevala pomen dopusta, ni ga pa vpoštevala v polni meri.

Iz naših izvajanj sledi, da potrebuje uslužbenec, čim bolj se stara, tem več dopusta za svoje okrepilo, in zato se naši spreminjevalni in dodatni predlogi glase, naj se po zakonu določi za uslužbence, ki so že šest mesecev in ne več kot dve leti v eni in isti službi, najmanj desetdnevni dopust, seveda pri polni plači, za uslužbence, ki so nad dve leti in do pet let v eni in isti službi, najmanj štrinajstdnevni, in za uslužbence, ki so uslužbeni že nad pet let pri istem službodajalcu, najmanj tritedenski dopust. Dopust pa se mora dovoliti v poletnem času od maja do septembra, pri čemur je vpoštevati obratne razmere (Betriebsverhältnisse), mora pa biti nepretrgan, kajti drugače se lahko zgodi, da bi se šefi postavili na stališče, da dajejo dopust samo po zimi, kar gotovo ne odgovarja namenu dopusta, ali pa bi razkosali dopust na dele po dva do tri dni, kakor bi to najboljše odgovarjalo njim in morebitnemu slučajnemu malemu poslu v pisarnah. Pač pa je prepuščeno uslužbencu, da sprejme dopust v drugem času.

Vladna predloga pa pri določbah o dopustu tudi ni vpoštevala slučajev, kateri se pripete lahko vsak dan.

Ako na priliko kdo po desetletnem službovanju pri enem in istem službodajalcu izstopi sredi leta ali še celo pozneje iz službe, potem v smislu vladne zakonske predloge ne more zahtevati to leto od novega službodajalca dopusta za tisto leto, ker mora biti že šest mesecev pri njem v službi, od prejšnjega šefa pa tudi ne, niti dopusta niti kake odškodnine za to prikrajšanje. Na ta način bi bil torej uslužbenec jako prikrajšan in prav gotovo bi se dogajalo, da bi gotovi ljudje, ki smatrajo dopust za službojemalca nepotreben in kot zlo za službodajalca, sprejemali uslužbenec le za do največ leto dni, potem bi jih pa odslavljali, da si tako prihranijo one zneske, ki jih morajo plačati uslužbencu tudi za časa dopusta. Zato se mora na vsak način dodati zakonski predlogi, da ima uslužbenec, kateri je izstopil iz službe tekom leta in za to leto še ni bil na dopustu, pravico zahtevati od službodajalca izplačilo odškodnine za odišli dopust in sicer razmeroma s plačo, dobo službovanja in s časom, odkar ni imel dopusta. Po teh dodatkih bi dobil uslužbenec, ki je služil deset let enega in istega službodajalca, čegar službeno razmerje je v tekočem letu končalo s koncem julija in ki je dobil zadnji dopust v pretečenem letu meseca avgusta, za tritedenski dopust, oni pa, ki je vstopil v službo pretečeno leto začetkom marca in izstopil tekoče leto koncem junija, odškodnino za trinajstdnevni dopust. Istotako ima uslužbenec pravico do njegovi plači razmerne odškod-

nine, ako bi se mu dovolil, četudi ostane še dalje v službi.

V ostalem pa naj bi seveda ostale določbe vladne predloge glede dopusta neizpremenjene.

Kar se tiče poskušnjega službovanja, zadošča za to po našem mnenju štirinajstdnevna doba, ker v tem času spoznata lahko službodajalec in uslužbenec zadostno drug drugega. Povod za takojšnjo razveljavljenje službenega razmerja pa naj bi bili tudi v tem slučaju le vzroki, ki tudi drugače upravičujejo službojemalca do takojšnjega razveljavljenja pogodbe.

Vladna predloga hoče vpeljati šesttedensko odpovedno dobo, ki se pa vsled obojestranskega dogovora skrči tudi lahko na en mesec. S to določbo se pa nikakor ne moremo zadovoljiti. Skušnje nas uče, da šefi posebno pri dobrih močeh gledajo na to, da se sprejme v službeno pogodbo, katera drugače nima nikakih posebnih ugodnosti, čim daljša odpovedna doba, ker je to šefu v korist, dočim je uslužbenec na ta način — rekli bi — oškodovan, kajti dobremu delavcu navadno ni treba dolgo čakati na novo službo, ker se ga povsod rado sprejema. Mi pa stremimo tudi za tem, da posebno odvetniško in notarsko uradništvo postane stalen stan in ne nekak prehodnji stan, stremimo tudi za tem, da omejimo konkurenco od strani drugih in prvi predpogoj za to je, da se uvede primerno dolga odpovedna doba, ki se pod nobenim pogojem ne da sporazumno krajšati. Na ta način najlažje zabranimo vstop v naš

stan onim elementom, kateri ga izrabljajo kot prehodno dobo, kateri sprejemajo pri odvetnikih in notarjih le zaradi tega službe, ker so jih drugod vrgli na cesto in sedaj nimajo nobene druge prikladne službe. Zato se pa tudi glasi naš predlog, naj se uvede trimesečna odpovedna doba, ki se nikakor ne more skrčiti in katera naj končava vedno z zadnjim dnem v mesecu. Na ta način po našem mnenju najbolj ugodimo našim intencijam, ugojeno je pa s tem tudi službodajalcem in službojemalcem, tako dobrim kakor srednjedobrim, dočim so zazidana vrata, skozi katere so doslej preradi uhajali šefi pri sporih, izvirajočih iz službenega razmerja.

V slučaju pa, da se je sklenila službena pogodba za gotov čas in se ni niti z ene niti z druge strani tri mesece pred potekom določene dobe odpovedala, naj trpi pogodba dalje in tedaj naj stopijo v veljavo glede odpovedi določbe pričujočega zakona.

Vladna predloga navaja v §§ 19. in 20. vzroke, vsled katerih sta uslužbenec in službodajalec opravičena razveljaviti takoj službeno razmerje. Na tem mestu ne moremo navajati vseh vzrokov, katere ima v mislih vladna predloga; bilo bi to preobširno. Navajamo samo, da so nekateri od teh vzrokov zastareli in da hodi današnja doba že zdavna preko njih. Zato se morajo na vsak način črtati iz predloge. Vsled spreminjevalnih predlogov, katere smo predložili sporazumno z drugimi korporacijami narodnogospodarskemu odseku poslanske zbornice, izstopi lahko uslužbenec takoj iz službe, ako ni več

zmožen za službovanje, ako škoduje delo, katero opravlja, njegovemu zdravju ali nramnosti, ako mu službodajalec sploh ne izplačuje plače ali ne tako, kakor sta se pogodila, ako krši službodajalec pogoje službene pogodbe, odnosno določbe pričujočega zakona, ako službodajalec odnosno pri njem uslužbeni sorodniki ali predstojniki uslužbenca slabo ravnajo z njim, ga žalijo, mu podtikajo protipostavne in nenravne stvari, ali pa ako se brani službodajalec varovati in ščititi uslužbenca pred enakim postopanjem s strani drugih uslužbenecv. Službodajalec pa je ravno tako opravičen, takoj razveljaviti službeno razmerje, ako zakrivi uslužbenec nečastno, kaznjivo dejanje, ako sprejema v nasprotju z določbami pričujočega zakona provizije ali druga plačila od tretjih oseb, ako posluje brez dovoljenja službodajalca v področju svojega delokroga za se ali za tuj račun, ako vkljub opetovanim opominom za dalj časa neopravičeno zapušča službo, ako se brani zadostiti službenim obveznostim, ako je vsled trajne bolezni ali vsled zavora nad šest tednov zadržan pri svojem poslu in ako se dejansko loti ali žali svojega službodajalca, njegovega namestnika ali službodajalčevih svojcev, ki so tudi uslužbeni. Vsi ti vzroki naj bodo povod za takojšno odpoved le tedaj, ako ni preteklo več kakor tri dni, odkar je zvedel uslužbenec ali službodajalec, da se je kako teh dejanj izvršilo ali opustilo.

Vladna predloga določa dalje tudi, da se imajo odškodninske zahteve iz službenega razmerja uveljaviti najkasneje v šestih mesecih, kar pa gotovo ne odgovarja dejanskim razmeram. Povsod drugod je v enakih slučajih določena triletna odškodninska doba, zakaj bi torej ne veljala tudi v tem slučaju? Zato pa se glase naši predlogi, naj tudi v tem slučaju obvelja triletna odškodninska doba.

Nikakor se tudi ne moremo strinjati z vladnimi določbami glede izdajanja izpričeval in zato smo predlagali, naj se to v toliko izpopolni, da je uslužbenec opravičen zahtevati izpričevalo, ki se mora glasiti le ugodno zanj. Na uslužbenčevo zahtevo se morajo navesti v izpričevalu tudi posamezne stroke, v katerih je posebno izvežban. Ako se službodajalec brani izdati izpričevalo, je odgovoren za škodo, katera vsled tega nastane uslužbencu in katera je v najskrajnejšem slučaju enaka z uslužbenčevim zaslužkom za dotično dobo.

Tako se glase naši dodatni in spreminjevalni predlogi zasebnopravnega značaja; navedli seveda nismo vseh, ker bi bilo to preobširno; pa tudi preveč nismo utemeljevali svojih predlogov, ker smo mnenja, da so **tako zelo opravičeni**, da lahko odpade vsako nadaljno utemeljevanje.

Odločno pa moramo grajati, da se vladna zakonska predloga ni skoraj nič bavila z javno-pravnimi vprašanji, kajti ako prezremo § 13., kjer zahteva od službodajalcev zdravju primerne pro-

store in pa ozire na starost, spol in nравnost pri mladoletnih in ženskih uslužbencih, ne dobimo v celi predlogi niti ene javnopravne določbe. Tako ne najdemo v celi vladni predlogi nikakih določb o delavnem času, o nedeljskem počitku itd. Iz cele predloge sledi, da je vlada videla le koristi službodajalcev in le redko one službojemalcev, kajti, kjer kaj zahteva, takorekoč le nasvetuje, nikakor pa ne kaznuje kršenja. Vsled tega je treba sprejeti poleg javnopravnih določb v zakon tudi globe, katere se nalagajo posameznim, ako greše proti določbam zakona.

Radi tega smo bili prisiljeni, dodati k vladni zakonski predlogi celo poglavje javnopravnih določb, katere se bavijo z delavnim časom, odmori, nedeljskim počitkom in enakimi uvedbami, ki so sicer že splošno vpeljane, katere pa po zakonu še niso določene. Tako zahtevamo postavno določitev maksimalnega delavnega časa, določitev odmorov med delom, uvedbo popolnega nedeljskega počitka, ki naj traja najmanj 36 ur, o božiču, veliki noči in binkošti pa najmanj 48 ur itd.

Vse to so važna javnopravna vprašanja, katera se morajo sprejeti v zakon v tej ali oni obliki, ako hoče biti res zakon popolen in duhu časa primeren.

S tem smo podali v kratkih potezih in samo v glavnih točkah naše dodatne in spreminjevalne predpredloge k vladni predlogi.

Naš namen pri tem je bil, seznaniti v glavnih potezih vse tovariše s tem perečim vprašanjem, ni pa bil naš namen, prerešetati vsako podrobnost. Opozoriti

smo hoteli stanovske tovariše na določbe zakonske predloge in zato smo se morali omejiti; gospodje državni poslanci pa nam tudi oprostite omejitve, ker se jim itak predlože celotni naši dodatni in spreminjalni predlogi, katere smo — kakor že rečeno — predložili sporazumno z našo državno stanovsko organizacijo in nekaterimi drugimi korporacijami drž. stolice.

Velevažnega in dalekosežnega pomena postane predložena zakonska predloga in naj zadobi sankcijo v tej ali oni obliki: zakon bo dal gotovim stanovom zaslombo in zaščito.

O tej zakonski predlogi bo v kratkem razpravljala narodnogospodarski pododsek in mi ne gojimo samo upanja, da nas že pododsek sprejme med one stanove, katere naj bi ta zakon ščitil, marveč da bo povečini vpošteval in tudi sprejel predloge, ki so se stavili od naše strani, da bo zakonsko predlogo v tem smislu izpopolnil in izboljšal, morda celo boljše, kakor smo predlagali mi sami.

Največje upanje gojimo, da se to zgodi in da poslanska zbornica ne bo imela z zakonsko predlogo drugega opravka, kakor jo pri glasovanju sprejeti ali zavreči.

Na naših poslancih je torej največ ležeče, ali postane končno vladna zakonska predloga izpopolnjena z raznimi dodatki in izpremembami, kakor se je to zahtevalo od sto in sto strani, tudi za naš stan obvezen zakon, in mi zato rotimo in prosimo naše poslance, naj delujejo vsi po svojih najboljših močeh na to, da je

sprejet v ta zakon tudi stan odvetniških in notarskih uradnikov, rotimo in prosimo jih pa tudi, naj kot zastopniki ljudstva podele dosedaj brezpravnemu delu ljudstva — odvetniškim in notarskim uradnikom — pravico, ono pravico, zaščito in zaslombo, katero pogreša že, odkar obstoja. Do tega nam pripomorejo s tem, da glasujejo pozneje vsi kot en mož za sprejetje zakona.

Pričujoča brošura se je razposlala vsem jugoslovanskim državnim poslancem kakor tudi obema kluboma, odvetniškim in notarskim zbornicam v slovenskih pokrajinah, ljubljanskemu občinskemu svetu, trgovski in obrtni zbornici za Kranjsko, vsem odvetnikom in notarjem v slovenskih pokrajinah, državni stanovski organizaciji na Dunaju, vsem slovenskim in v državni organizaciji združenim stanovskim društvom in vsem odvetniškim in notarskim uradnikom na Kranjskem.

Društvo odvetniških in notarskih u
nikov za Kranjsko s sedežem v Ljubljani

posreduje

po svojem posredovalnem odseku

pri službah

ter se vsled tega obrača do gg. šefov in cenjen
tovarišev, da se v slučaju potrebe poslužuje
posredovanja.

Pojasnila in posredovanja so brezplačna